

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület;
Felelős kiadó dr. Vida Klára ügyvezető titkár, szerkeszti: dr. Arató Antal

NUENEN • 1986
DOCUMENTATIE-CENTRUM

In memoriam
Vincent van Gogh
1853-1890-1990

Stettner Béla linómetszete X_{3/2}
Fery Antal fametszetei X_{2/2}, X₂

A 23. FISAE KONGRESSZUS – MÖNCHENGLADBACH '90

Az ex libris- és kisgrafika-gyűjtők népes családjának ünnep- és megmérettetés-napjai közé tartozik a két évenként megrendezett kongresszus. Ünnepe azért, mert ekkor találkozhatnak a különböző nemzetek fiai, ugyanakkor ünnep azért is, mert összegyűjtve, felsorakoztatva láthatók egymás mellett a különböző nemzetek művészeinek, alkotóinak az eltelt időszakban készített lapjai. Az ünnep mellett azonban nagyon fontos eseménye ezeknek a kongresszusoknak az egyes nemzetek művészeinek és gyűjtőinek a megmérettetése is. A kongresszus szervezői által rendezett kiállításokra küldött ex librisek és kisgrafikák száma és minősége, témája és technikai kivitele mutatja meg a legjobban, hogy egy-egy nemzet jelen pillanatban hol áll, mit tud letenni e nagy család asztalára abból, ami szelleméből, képzettségéből, alkotó fantáziájából kikerül. A megmérettetés mutatja az utat, ösztönöz, újabb és újabb művek létrehozását inspirálja, ugyanakkor oda is kapcsol az alkotói körhöz, mely formálja, alakítja a népek, nemzetek gyűjtőinek és művészeinek művészeti világát.

23. alkalommal gyűlték össze az ex libris és kisgrafika barátai, hogy részesei lehessenek az ünnepnek és a megmérettetésnek.

Mönchengladbach nevének első része (Mönche = szerzetes) a 974-ben alapított benedekrendi kolostortól származik. A város Kölnöltől északra a holland határ közelében, festői környezetben fekszik. A városháza az 1663-ban épített barokk kolostorépületben van. Közeliében található az egyik legszebb műemléke a városnak, a 11–13. században épült későromán stílusú háromhajós bazilika, melyben a gótika stílusjegyeit magán hordozó szentély különös figyelmet érdemel.

A kongresszus rendezvényei három helyszínen folytak. A Haus „Erholung”-ban az ülések, az előadások, a cserelehetőség mellett az 1988–1990 között készült ex librisekből és alkalmi grafikákból rendezett kiállítás volt látható. Ott tartotta évi ülését a 99 éves német ex libris társaság (DEG), s ott hallgathattuk meg *Klaus Rödel* barátunk előadását a tematikus ex librisről. Előadást hallottunk a fotótechnikával készült ex librisokról és a számítógép szerepéről az ex libris-gyűjtésben és feldolgozásban. Valamennyi előadást megbeszélés követte, sőt kisebb-nagyobb építő jellegű vita is kialakult, mely minden esetben a további tennivalókat és feladatokat jelölte meg a gyűjtők számára.

Mönchengladbach déli pereméhez kapcsolódó Rheydt kastélyban a dr. *Gernot Blum* gyűjteményéből „Halál az ex librisen” címmel rendezett kiállítást a főpolgármester nyi-

totta meg. A kiállított (kb. 300 lap) anyagban 5–6 magyar művész alkotásait láthattuk csupán. A kiállított anyag zömében nem a halál, hanem a betegséggel, halállal viaskodó orvost, embert állította a középpontba.

A kiállítások sorában legizgalmasabb talán az a 40–50 ex libris bemutatása volt, amely Dürer és kortársai ilyen irányú munkásságát tárta a látogatók elé a teljesség igénye nélkül. Tablókon és könyvekbe ragasztva láthattuk egymás mellett a csaknem 400 évvel ezelőtt készült fa- és rézmet-szetes lapokat. Dürer hatása azonban nemcsak a kortársak munkásságát határozta meg, hanem hatása még ma is tart s ez tettenérhető volt azon a kiállításon, melynek címe Dürer a modern ex libriseken.

A kiállítások gazdagsága, sokoldalúsága igyekezett reprezentálni az ex libris történetének vonulatát Düretől napjainkig. Sajnos e sokoldalú bemutatásban mi, magyarok alig kaptunk helyet, vagy ha éppen ott voltunk, akkor pedig nem a legmegfelelőbb, a legjobb színvonalú anyagunkkal. Nem tudom, hogy az utóbbi két évet bemutató kiállításon szereplő magyar anyag hogyan került oda. Ha a rendezők gyűjteményeiből, akkor megbocsátható a hiányos válogatás, ha a KBK küldte, akkor nem. Az ott kiállított magyar anyag nem képviselte méltóan a hazai ex libris-művészetet és munkásságukat.

A FISAE 23. kongresszusán 407 gyűjtő és kísérő, 19 ország képviselőjében 82 művész vett részt. Művészársadalmunkat Bánsági András, Ürmös Péter és Vén Zoltán képviselte.

A kongresszus rendezésében előfordultak apróbb hiányosságok, melyek a pontosságukról híres németek esetében alig-alig magyarázhatók meg elfogadható módon (pl. a kísérők a kongresszus dokumentációjából a megígértéket sem kapták meg, mert az arra jogosító teljes részvételi díjat többen fizették be, mint ahogy számítottak rá – mondta az egyik szervezési ügyintéző).

A záró banketten Ichigoro Uchida, a japán szövetség titkára bejelentette és meghívta a gyűjtők és művészek széles tábort az 1992-ben Sapporóban megrendezésre kerülő 24. kongresszusra.

A mönchengladbachi kongresszus mind szakmai előadásaival, mind a kísérő rendezvényeivel ünneppé és megmérettetéssé lett mindnyájunk számára, s úgy gondolom, hogy a jövőre nézve – sajnos nem a sapporói kongresszus ez – le kell vonnunk a tanulságokat és megfelelő módon kell képviselteni magunkat mind a FISAE közgyűlésén (nem volt delegáltunk), mind a kiállításokra kerülő anyagokkal.

A KONGRESSZUS KIADVÁNYAI

A rendező szervek három gazdagon illusztrált, kitűnő nyomdai munkával készült katalógussal ajándékozták meg a résztvevőket.

1. *Dr. Elke Schutt-Kehm*: Albrecht Dürer und die Frühzeit der Exlibriskunst (Dürer és az ex libris-művészet korai korszaka).

2. *Dr. Gernot Blum*: Aufbruch in die Moderne. Das Exlibris um 1900 (Ébredés a modern [korban]. Az ex libris 1900 körül).

3. *Klaus Thoms*: Das Exlibris von Heute 1988–1990 (Ex librisek a mából 1988–1990).

(E kötetek részletes ismertetésére még visszatérünk.)

A nemzeti egyesületek kongresszusra készült kiadványai:

A *finnek* mappája öt művész egy-egy lapját tartalmazza.

A 20. századi *grúz* ex librist gazdagon illusztrált 176 oldalon mutatják be.

A *holland* szövetség *Jan Battermann* 14 lapját és 1955–1990 között készült alkotásjegyzékét, valamint egy ex librist propagáló illusztrált füzetet adott közre.

Az *olaszok* mappája 18 művész egy-egy lapját és a művészek rövid bemutatását tartalmazza.

A *DEG* 11 művész egy-egy lapjával ad ízelítőt a mai német ex librisből. Köztük a magyar származású és sokak által jól ismert *Siegmond Sos* alkotását is.

Az *osztrákok* *Hans Ranzoni* egy rézmet-szetét helyezték ízléses borítóba.

A *szárci* ex libris klub mappája négy művész egy-egy alkotását adja közre.

Hiányzott a sorból a KBK mappája, mely mind tartalmával, mind művészi színvonalával jelentős helyet vívott ki magának a korábbi kongresszusokon. Gazdasági nehézségeinkkel nem menthető a mappa elmaradása, mert tőlünk sokkal gazdagabb egyesületek is szerényen oldották meg.

Talán nekünk is azt kellett volna tennünk, de így is jelen kellene lenni.

Az *Exlibris Almanach 1990* több közérdekű írással jelent meg. A *Graphia* az ex libris-gyűjtésnek szánt egy teljes számot. A kiadó német nyelven is mellékelte a szöveget. Az illusztrációk között egy magyar vonatkozású lap található: a késmárki líceum tipografikus ex librise. *Helmer Fogedgaard* dán és német nyelvű tanulmánya *Der Okkultismus in der Exlibris-kunst* (Az okkultizmus az ex libris-művészetben) külön-

lenyomat a *Nordisk Exlibris Tidsskrift* 1990. évi számából. Egy magyar vonatkozású lap is helyet kapott az illusztrációk között. Tévesen G. Szabó Kálmánnak tulajdonítja a Szerző. A fametszetes lap készítője Selmeczi Skonda Károly volt. Az ajándékok sorában a japán *Küchiro Kawata* 3 színes lapját tartalmazó ízléses és japánosan finom kivitelű leporellója különös szint képvisel az ex libris-mappák sorában.

Lenkey István

KÖNYVJEGYKIÁLLÍTÁS A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUMBAN

Vincze László fametszete X3

Kisgrafikai pályázat – varázsige is lehetne, melynek serkentő hatására a résztvevő művészek önmagukat felülmúlva jelentkeznek maradandó alkotásokkal. Nos, ha a Kovászna megyei Mikes Kelemen Köz művelődési Egyesület májusban meghirdetett kötött tematikájú ex libris pályázatára – *Háromszáz éve született Mikes Kelemen* – nem is történt jеріkői csoda, tehát nem születtek falakat omlasztó kisgrafikák, az a szerény számú, alig félszáz könyvjegy, melyet tizenkilenc grafikusművész küldött be négy ország (!) különböző városaiból, mégis tisztes eredménynek számít, úgyannyira, hogy a Sepsiszentgyörgyön és Zágónban szeptember 22–23. között rendezett Mikes-napok egyik emlékezetes és említésre mindenképpen méltó eseménye marad az első nap délutánján a Székely Nemzeti Múzeumban rendezett kettős emlékkiállítás megnyitója: a Rákóczi–Mikes relikviákból összeállított szobányi bemutató, és a hozzá vezető folyosó falaira függesztett, Mikes Kelemen emlékét idéző ex librisek. Mert amiképpen a zenekari élmény maradandósága egyáltalán nem a hangszerek számának a függvénye, hiszen kamarazene vagy akár vonóskvartett is kiválthat a hallgatóságban felemelő, sőt éppen megrendítő érzéseket, a tárlatlátogatónak nyújtott műélvezet mélysége sem a kiállított műalkotások számától, hanem azok minőségétől függ.

Az első díj odaítélése nem jelentett komoly gondot a zsűrinek; Hervai Katalin leheletfinom vonalakkal kimunkált rézkarca vitathatatlanra tette, hogy vetélytárs nélkül áll a

mezőny élén. Hiszen a technikai bravúrokon túl, a kis felület nyújtotta szűkös, behatárolt lehetőségekkel úgy sikerült gazdálkodnia, hogy Mikes gondolatgazdag mondandóinak reménytelen/reményteljes palackposta-szerűségét világos, közérthető szimbólumokkal ábrázolja: a Márvány-tenger északi partjáról indított papírhajó törekenységet-bizonytalanságot sugalló üzenete az évfordulóra világítótoronnyá magasodva érkezik célba. Ha valamit mégis föl akarnánk róni Hervai Katalinnak, akkor csak azt jegyeznénk meg (nagyon halkán), hogy a pályázati felhívás így szólt: „A művészenként maximum öt, bármely sokszorosított grafikai technikával készült alkotás beküldhető.” (Romániai Magyar Szó, 1990. máj. 24.) Be szívesen láttunk volna még további négy hasonló alkotást!

Jóval nehezebben született döntés a második és harmadik díjas művek kiválasztása tárgyában, mert az izraeli – innen elszármazott – Jónás György, a floridai Petry Béla, a marosvásárhelyi Vecserka Zsolt és Vincze László, vagy a kézdivásárhelyi Sárosi Csaba pályamunkái közel azonos eszmei és technikai kivitelezési színvonalat tükröztek. Végül a 145. levélből vett idézetet (is) tartalmazó Petry Béla-grafika nyerte a második díjat: „Ő minket például tett az egész nemzetünknek, és boldogok azok, akik tanulni fognak rajtunk”; a fiatal kézdivásárhelyi rajztanár, Sárosi Csaba pedig két és három dúrcról nyomtatott, színes linómet-szeteiért kapta meg a harmadik díjat.

Persze tartozunk az igazságnak elismerni azt is, hogy kötött tematikával a legnehezebb ex librist alkotni, hiszen a

Dr. Polgárdy Géza

Hervai Katalin első díjat nyert munkája C3

műfaj kánonja szerint a jó könyvjegynek szimultán kell tükröznie a címzett és a művész egyéniségét – ezért olyan lélektelenek a merkantil-céllal előregyártott univerzál ex librisek. Ha azután e kettős kötöttséghez még hozzáadódik harmadikként a tematikus előírás is, csak egészen kivételes esetekben szülehetnek valóban sikerült könyvjegyek, olyanok, hogy szemlélés közben ne kényszerüljön a műélvező megengedett kompromisszumokra. A Polgárdy Géza nevére készült Hervai-lap ebből a szempontból is telitalálat, mert a címetről tudjuk, hogy nyughatatlan, kereső lélek, aki jogász-alapképzettséggel, mindig jobbító szándékú publikációkkal, építő bírálatokkal és javaslatokkal, képzőművészeti, néprajzi és más közművelődési tárgyú tanulmányokkal, vagy akár csak kisebb lélegzetű tárcacikkkel, olyan rövid, de mondanivalót hordozó írásokkal van jelen a magyar sajtóban, melyek igen jól rokoníthatók Mikes Kelemen leveleivel.

Noha nem tartozik szorosan beszámolómk tárgyához, a fentieket kiegészítendő, hadd említsük meg, hogy a jelenlegi világviszonylatban legigényesebb ex libris rendezvényen,

az 1989-ben megtartott XIV. Malborki Nemzetközi Modern Ex Libris Biennálén (Miedzynarodowe Biennale Exlibrisu w Spoleczesnego, Malbork), a kiosztásra kerülő tíz érdemérem és diploma közül Hervai Katalin személyében most másodszor részesült hazai grafikus eme vitathatatlanul európai rangot jelentő kitüntetésben. Előtte, 1979-ben Deák Ferenc nyerte el elsőként a VIII. Malborki Biennálé érdemérmét, ezért is tartjuk sajnálatosnak, hogy a Mikes-pályázatra sem ő, sem más sepsiszentgyörgyi grafikusművész (pl. Baász Imre, Plugor Sándor stb.) nem küldött pályamunkát.

Elérte-e hát célját a Mikes Kelemen háromszáz éves évfordulójára rendezett ex libris-pályázat? Józan higgadtsággal be kell vallanunk, hogy bár népesebb részvételre számítottunk, a beküldött lapok egy részének művészi színvonala kárpoztulásnak tekinthető a csökkent létszámmal szemben. Hogy pedig mind a Mikes-napok ünnepélyesebbé tételéhez, mind a műfaj népszerűségének emeléséhez hozzájárult, azt a látogatási naplóba bejegyzett írások eléggé bizonyítják.

Gábor Dénes

KARÁCSONY A KISGRAFIKA MŰVÉSZETÉBEN

(Kiállítás Palásthy Lajos gyűjteményéből)

Novemberben a kisgrafika barátai nem mindennapi eseményre kaptak meghívást: a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége ADALBERTINUM nevű székházában Palásthy Lajos kiállítást rendezett a gyűjteményében levő karácsonyi alkalmi grafikákból. A kiállításnak helyet adó intézmény neve előszórt szerepel lapunkban, ezért szükségesnek tartjuk hollétéről olvasóinkat tájékoztatni. A Farkasrétre felvezető, igen hosszú Sasadi útról nyílik az Előpatak

utca, mely nevét a Háromszék megyei, gyógyfürdőiről híres községről kapta. Az elmúlt évben itt felépült közösségi házban igen színvonalas vallási és kulturális rendezvények várják az érdeklődőket. Az itt rendezett képzőművészeti kiállítások sorában került sor a Palásthy-gyűjtemény bemutatására.

November 17-én este dr. Koós Judit művészettörténész nyitotta meg ezt a terjedelmében nem nagy, de igen sok értéket felvonultató, jó művészi érzékkel megrendezett kiállítást. Az otthonos hangulatú helyiségben a megnyitó alkalmával rövid áttekintést kapott a hallgatóság az előzményekről: a magyar ex libris történetéről. Az előadó az iparművészet történetének kiváló kutatója, akinek számos könyve, tanulmánya jelent meg e tárgykörből. A megnyitó beszéd foglalkozott a karácsony-ábrázolások történetével, majd a kisgrafika múltját és jelenét elemzte, megemlítve, hogy az alkalmazott grafika rendeltetésére ez a kiállítás sok kitűnő példával szolgál. A kiállítást rendező Palásthy Lajosról megtudta a hallgatóság, hogy 1931-ben született, foglalkozása gépészmérnök és hogy 1959. óta gyűjti az ex librist. Gyűjteménye napjainkra megközelítette a 30 000 darabot és mintegy 100 saját nevére készült kisgrafikát mondhat magáénak.

Végezetül dr. Koós Judit a KBK tevékenységéről is megemlékezett.

A tartalmas megnyitó után a magnetofonból felhangzott a „Mennyből az angyal” és a látogatók a kapott útbaigazítás alapján tekinthették meg a kiállítást, mely 11 tablón összesen 78 alkalmi grafikát tartalmazott. Egy-egy tablón kaptak helyet Fery Antal és Kékesi László legszebb karácsonyi lapjai. A további tablók az anyag alkotóktól, technikáktól függetlenül, csupán a kellemes összehatás szerint került elhelyezésre. A közönség soraiban felmerült olyan észrevétel, nem kellett volna-e például technikák vagy szerzők szerint csoportosítani a látnivalókat. Úgy vélem, Palásthy Lajosnak volt igaza, amikor a merev beskatulyázás helyett élni, hatni engedte a kisgrafikákat. Rendezésében a szép látvány érdekében egymás mellett sorakoztak a magyar és külföldi lapok, melyek így egymást erősítve, színpompás karácsonyi éneként hatottak a látogatóra.

Elismerést érdemel a rendező további figyelmessége is: a nyomdai úton készült, jól olvasható feliratok a szemüveget nem szívesen viselő látogatók tájékozódását is megkönnyítették. A kiállításhoz egyszerű, de nagyon alapos katalógus készült, mely jó nyomásával, illusztrációival maradandó emléke lesz majd a tárlatnak.

Napjaink egyre gyérülő kisgrafikai eseményeinek sorában jelentős esemény a Palásthy-gyűjtemény első kiállítása. A blokádok, szócsaták, éhségsztrájkok és tüntetések lehangoló hírözönében ez a tárlat a szeretet és békeesség hangját szóval-tattá meg az Előpatak utcában...

Dr. Soós Imre

Drahos István X2

Fery Antal (H) X2

KALASNYIKOV KIÁLLÍTÁSA KRONACHBAN

Az ex libris barátai abban a kellemes helyzetben vannak, hogy a Kalasnyikov név hallatán ők nem ugyanezt a nevet viselő, hírhedt géppisztolyra gondolnak. Az 1930-ban Moszkvában született *Anatolij Kalasnyikov* nevét ugyanis a gyűjtők körében Európa-

Kalasnyikov fametszete: Kronach látképe

szerte megbecsülés övezi. Ennek egyik látható jele volt az a gyűjteményes kiállítás, melyet 1988 márciusában az NSZK-beli Kronach város könyvtára rendezte.

A kiállítás katalógusát nemrég küldte meg a rendező *Herbert Schwarz*. Azóta Európának ebben a részében is gyökeres váltározások történtek. Megszületett az egységes Németország, mely Kalasnyikov munkásságát ugyanúgy tiszteletben tartja, mint a korábban két részre szakított ország mindegyik fele. Az ő művészete ugyanis az európaiság gondolatát, a népek közötti barátság eszméjét hirdették olyan időkben is, amikor az elnyomó rendszerek zsoldosai még az említett géppisztolyokkal tartották sakkban a leigázott népeket.

A Kronachból érkezett 60 oldalas katalógus első tanulmányában *Herbert Schwarz* ismerteti a művész pályafutását. Elmondja, hogy a fiatal művész tanulmányainak 1949-ben történt befejezése után ipari formatervezőként, majd egy kiadó művészeti vezetőjeként dolgozott. Harmincnégy évesen metszette fába első ex librisét. A kiállítás időpontjáig 675 műve került be alkotásjegyzékébe, ebből 363 darab szerepelt a kronachi kiállításon. *H Schwarz* tanulmányában majdnem egy teljes oldalt tesz ki a művész által elnyert díjak felsorolása. Ezt olvasva örömmel emlékeztünk a Budapest, 1970-ben rendezett nemzetközi exlibris-kiállításra, melyen – kongresszusunk alkalmával – a művész két első és egy harmadik díjat nyert el munkáival.

Kalasnyikov szívesen metszi fába hazája műemlékeit. A Moszkva környéki „Arany gyűrű”-ben található kolostorépületekről 1983-ban 47 darabos fametszet-sorozatot készített. Ezeket ismerteti a katalógus második tanulmányában *A. Csernisow*. A harmadik tanulmányt a D.E.G. 1970. évi emlékkönyvéből vették: *A. Bräuer* írása az akkor 40 éves művész stílusát elemzi.

Számunkra a kiadvány legfontosabb része *Kalasnyikov* teljes alkotásjegyzéke, mely forrásértéket képvisel. A leírt lapok tulajdonosai között számos magyar nevet fedezhetünk fel; ezek a most 60 éves mester hazánk iránti rokonszenvének megannyi dokumentumai. A 33 képet is tartalmazó, xerox másolatban készült katalógus ismét *Herbert Schwarz* jó ízlését, hozzáértését és szervezőmunkáját dicséri.

Dr. Soós Imre

MŰHELY

A XX. század elején készült magyar ex librisek tematikai csoportosításának a lehetőségei 9. Emberpár az ex libriseken, erotikus ex librisek

Az erotika a szecesszióban nagy szerepet játszott; van, aki emiatt a Jugendstil erotikus stílusnak nevezi. A megnövekedett érdeklődést több motívum magyarázza: a századelőn igyekeztek az organikus világ szépségét, sokrétűségét megragadni, és a természet nagy misztériumába beletartozik a férfi és nő kapcsolata. A századelőn az élet titkait fűrkészték és felderítették a lét transzcendens, irracionális oldalát. A pszichológiai, pszichopatológiai érdeklődés fokozódott, és Freud nyomán elterjedt a pánszexuális felfogás, mely megihlette a költőket és grafikusokat, s a szexuális misztikum és rítus mindenk fölé került. A nő és férfi korábban problémátlan kapcsolata a századfordulón alaposan

megváltozott, a nő mint önálló egyéniség próbált kitörni a megmreedett férfi-nő kapcsolatából, a férfiak pedig képzeltben démonikus erővel és hatalommal ruházták fel őt. A müncheni, bécsi szecesszióban a szerelem, a nemiség ábrázolása leplezetlen, nyers formát öltött, míg északon (Munch) elemzően, filozofálva kiemelték a férfi és nő, a két nem ellenséges viszonyát, az ember kiszolgáltatottságát, egzisztenciális problémáit: az ember a párkapcsolatban is egyedül marad szorongásaival. A Jugendstil művészei önmagukat kínozták, gyötörték azzal, hogy képtelenek voltak gyógyírt találni az emberi elidegenedés problémájára, és perverz gyönyörűséggel merültek el a kiszolgáltatott embe-

Gara Arnold: Szemere Leo 1912. k.

ri sorsban. Az ember a szerelmi ölelésben is magányos maradt, a kék nem jelentette az ember önfeledt feloldódását a másokban, ezekben a kapcsolatokban a felek elrabolnak mindent egymástól, hogy szorongó lelküket és vágyakozó testüket lecsillapíthassák.

EX LIBRIS D-REUTER KAMILLÓ

Sassy Attila (Aigeon): dr. Reuter Kamilló 1911. k.

Magyarországon ismerték Beardsley erotikus művészetét, és Bayros művei éppen merész, a perverzítást súroló erotikus tartalmuk miatt okoztak botrányt. Nálunk nem szabadult még fel korlátaitól a közízlés, a szexuális szimbolika sokkal ritkább, igazán sem az extrémításokban elmerülő, sem a misztikus, filozófálgató szemlélet nem gyökereszt meg. A társasági festészet bírt némi érzelgős, bárgyú pikan-

tériával, azonkívül művészeink közül többen egy illedelmesebb, szélsőségektől mentes, néha a mitológiából fakadt, költői világot teremtettek. Mítoszokból kölcsönzik az ötletet, merítik a témát, amikor nők és állatok illetve, keverékények pajzán viszonyát ábrázolják. (Pl. Léda a hattyúval.) Noha a kisgrafikában, jelen esetben az ex libris- művészetben, merészebben kezdeményeztek, bátrabban átvették az erotikus tematikát és a külföldön elterjedt ábrázolási típusokat, de anélkül, hogy az emberi viszonyrendszereket, a párkapcsolatokat mélyebben boncolgatták volna. Valószínű a megrendelők nem mindig merték nyíltan és egyértelműen vállalni a szexualitásról vallott elképzeléseiket, és ezért komolytalansággal leplezték zavarukat, annál is inkább, mivel az ex libris személyhez erősen kötött műfaj, és az ábrázolás tárgyát a néző a tulajdonos személyével hozza összefüggésbe.

A paradicsomi tiszta, ártatlan életet sugallja Nagy Sándor műve: a szűziesen tiszta élet jelképe az ő emberpárja. Nála szemléletesebben senkinek sem sikerült megjeleníteni a nő és férfi egymásrautaltságát. Vannak olyan művek, amelyekben megjelenik az emberpár, a férfi és a nő és egymás szépségét csodálják, de semmi sem utal köztük testi kapcsolatra. Azok a megrendelők; kiknek ilyen művek készültek, bizonyára a harmonikus emberi test formáiban gyönyörködtek és lekötötte figyelmüket a művészek egyéni stílusa is, amely nyomán ugyanaz a téma eltérő megfogalmazást kapott: így a századelő ex libris művészetében nem meglepő, ha egy nő már külső megjelenésével, alakjával erotikus képzeteket kelt, főképpen egyes testrészeihez fűződik erotikus tartalom. Mint láttuk, a virágok, állatok a férfi és női genitálé jelképei lehetnek, az erotikus felfogásnak megfelelően.

Az erotikus ex libriseken a nemi szereket oly módon hangsúlyozták, hogy méretüket természetellenesen, aránytalanul felnagyították, sőt, függetlenítették őket az emberi testtől és önmagukban erotikus szimbólumok lettek. Tichy ex librisén a madárcsőrű, madár szárnyakkal rendelkező furra férfi önmotogató módjára viselkedik, óriási phallosát tartja a néző szeme elé. Kedvelt típus, amikor az óriási férfi nemi szerv női akttal együtt látható, különféle kompozíciókban.

Máskor a női aktok félreérthetetlen mozdulatokkal invitálják a férfit a szerelmi együttlétre, különféle mozdulatuk a kéjvágyról, a gyönyör utáni sóvágrásról árulkodik, testhelyzetük a testi kapcsolatra csábít. Különösen a démoni erejű nő érzéki, férfifaló, a rejtélyes, titokzatos bűnök világába invitálja a férfit, de más nők is vágyat ébresztenek a férfiakban, hogy olthatatlan szenvedélyüket velük elégítsék ki; a csábítás, a csábító erő uralkodik a szecesszióban. Az erotikus női aktok kendőzetlenül adják oda, tárják fel testük minden részét a férfiak mohó kéjvágyának. Az ifjú kacér hölgyek megpróbálkoznak komoly, idős öregurak elcsábításával, megkísértésével is. Egyszer-egyszer az öreg úr hajlik a tréfára és kettejük pajzán játékának illetlenségét derű és vidámság leplezi. A polgárpukkasztó művek élet tompítja a humor.

A csábítás motívumánál mintha az ölelkezés, a csókolózás, az együttlét, maga a nemi aktus ábrázolása kisebb érdeklődésre tartana számot. Gara Arnold több párost rajzolt meg, akik változatos testhelyzetekben elégítik ki egymást, Buddha védőszárnyai alatt. Tagadhatatlan az indiai kultúra hatása, amely a testi szerelmet leplezetlenül ábrázolta. A századeleji keletkultusz, a felfokozott orientalizáló érdeklődés bűvkörébe az indiai kultúra előtti hódolat is beletartozik. A keleti mesék erotikus, túlfűtött, izgató hangulata és légköre elevenedett meg Helbing illusztrációin: az elképzelt varázslatos világban az erotika fontos szerephez jutott. Noha a külföldi festészetből a szerelmi extázis ábrázolására több példát említhetünk. (Klimt: Danae, Munch: Madonna), Gara említett műve inkább a testhelyzetek változatos példatára, mintsem a beteljesülés gyönyörét sugallja. A megteremkenyítés aktusának költői igényű megfogalmazása látható Sassy Attila egyik alkotásán.

Dr. Horváth Hilda

A LEGÚJABB HÉVÍZI KIÁLLÍTÁSRÓL

„Ma, amikor a körülöttünk lévő világ változásai háttérbe szorítják a művészeteket, igazi eseménynek számít egy új kiállítás”, mondta M. Szabó Mária budapesti festőművész P. Deli Elvira és Sólyom Sándor kiállításának megnyitásakor a Hévízi Iskola Galériában. Megállapítása az ott látottakra feltétlenül érvényes.

A kiállítók – akiket a rokoni szálakon kívül eszmeviláguk hasonlósága is összeköt – most is különböző technikájú alkotásokkal léptek a közösség elé: P. Deli Elvira tusrajzokkal és tűzzománcokkal, Sólyom Sándor pedig linóleum-metszetekkel. S a többféle technika ellenére a kiállítás nem hullott szét, sőt harmonikus egységbe olvadt, ami a szervező és rendező Tolnai Zoltánné munkáját dicséri.

P. Deli Elvira tusrajzait rézkarc-szerű, leheletfinom vonalakkal építi. Egyéniek: könnyen felismerhetők mások művei között is. Rajzai sajátos látású, érzékeny, humanista alkotóról árulkodnak, aki nagyon szánja és tehetetlenül szemléli az urbánus sorsba kényszerült falusi embereket. A tus fekete színe sem tudja festői vénáját elfedni. Ugyanakkor a bemutatott tűzzománcok nagyfokú rajzossága is meghökkentő: színskálájuk, a színek visszafogottsága bizonyítja, hogy mestersen kezeli e technikát. P. Deli Elvira témavilága változatos: szívesen rajzol, fest mindent a tájképtől kezdve az alakos kompozícióig. Várjuk önálló kiállítását!

Sólyom Sándor műveivel mind a hazai, mind a külföldi kiállításokon találkozhattunk már. Ez alkalommal az Erdély című sorozatának néhány lapját és na-

Sólyom Sándor linómetszete X3

zókusak. De van közöttük bőven pajkosan tréfás, vagy irónikus, avagy önírónikus, sőt finoman frivol hangvételű lap is. Bizony, sok kisgrafikája tart elénk vidám vagy fanyar görbetükröt! De vajon a lap tulajdonosa s a látogató okul-e belőlük?

Mindkét kiállítóra a rajztudás jellemző. Elzárkóz-
nak viszont a technikai bravúroskodástól, Németh János Munkácsy-díjas kerámikus egy korábbi közös tárlatuk megnyitóján külön elismeréssel szólt „a lány tusrajzok”-ról és „a kemény metszetek”-ről, „a harmonikusan építkező képekről”, s az egyik ex librisen szereplő Biblia-idézetéről, amely a kiállítás jelmondata is lehetne: „Minden dolgotok szeretetben menjen végbe.”

Dr. Fűzes Miklós

Sólyom Sándor linómetszete X3

gyon sok ex librisét állította ki. A sorozathoz tartozó grafikákon régi falusi házak mellett erődtemplomok, tájképek és a közelmúlt szomorú eseményei által inspirált képek jelennek meg előttünk. A bemutatott ex librisek az intim műfaj jól sikerült darabjai: a lapok tulajdonosainak egy-egy jellemző vonását örökítik meg. Néha komolyak, emelkedettek vagy éppen filo-

Sólyom Sándor linómetszete X3

MEGKÉRDEZTÜK

A kultúrára fordított pénz megtérül

Az új formájú Kisgrafika hátoldalán „Az újság sponzora” címszó alatt a Közraktározási Vállalat neve és tevékenysége olvasható. Milyen kapcsolata lehet egy művelődési egyesületnek és egy vállalatnak, tűnődhet az olvasó. Ugyanis kevesen tudják, hogy a támogató vállalat vezérigazgatója Szász Sándor, aki férje a KBK tagok által – riporterként, szervezőként, de elsősorban gyűjtőként – ismert és közkedvelt Szász Marának. Ez még azonban nem ok arra, hogy a vállalata támogatást nyújtson az egyesületünknek.

Azért kerestem meg Szász Sándort, hogy megtudjam, mióta és milyen szálak fűzik a képzőművészethez.

– Kedves Sándor, barátságunk okán én ismerem azt a képzőművészeti és népművészeti gyűjteményt, amelyet Marával közösen hoztatok létre. Tudom Rólatok, hogy kora ifjúságotokban a kóruséneklés megszállott és magas színvonalú művelői voltatok. Szeretnék valamit a kezdetekről hallani, arról, hogyan kerültél ennyire közel a művészetekhez?

– A Premontrei gimnáziumba jártam, ahol – szerencsémre – olyan tanáraink voltak, akik neveltek is bennünket – nem csak tanítottak –, mindent megtettek azért, hogy kinyissák szemünket a világra, felhívják figyelmünket a szépre, jóra. Segítettek eligazodni a művészetekben. Aki fogékony volt, arra is rájött idővel, hogy a művészetek befogadása gazdagítja az egyéniséget. Számomra az akkor szerzett élmények meghatározóak voltak, így azóta is igényem van mindennapjaimban is a művészetekre, felüdítenek, megnyugtatónak, elűzik a fáradtságomat és széppé teszik a környezetemet.

Marával, feleségemmel, valóban a zene hozott össze, hiszen mindketten énekeltünk, mint ahogyan a képzőművészet is egyformán vonzott mindkettőnket. Amikor Mara tagja lett a KBK-nak és kezdte gyűjteni a grafikát, én is kedvet kaptam. Addig is voltak díszítésként a lakásunkban képek, grafikák, de ettől kezdődően már gyűjtési szándékkal vásároltunk, grafikákat, festményeket, kisplasztikákat, majd szobrot is.

– Van-e közöttetek vita a művek megítélésében és abban, hogy milyen műveket vásároljatok?

– Az ízlésünk hasonló, amiben eltér, az kiegészíti egymást. Így ítéletünket is közösen alakítjuk ki, mind a látott, mind a megvásárolni kívánt művekről.

– Azok a művészek – közülük többen a barátaink –, akikkel eddig személyes kapcsolatod volt, befolyásoltak-e ízlésedben vagy a képzőművészethez való kapcsolatodban? Ki, vagy kik azok a művészek, akik számodra megtestesítik korunk művészetét, és milyen műveket vásárolsz szívesen?

– Azok a művészek, akikkel személyesen csak futólag ta-

lálkoztam, többnyire műveikkel gyakoroltak rám hatást, ami érthető, így a szobrász Kisfaludy Stróbl, vagy a grafikus Rékassy Csaba. Akik a műveiken kívül emberként, barátként is hatást gyakoroltak rám, Fery Antal, Stettner Béla, Vén Zoltán grafikusok. Valószínűleg ezzel magyarázható, hogy a képzőművészetből a grafika tett rám nagy hatást, és elsőbbséget élvez a művészeti ágak közül. Fogalmazhatok úgy is, hogy azok gyakorolták rám a legnagyobb hatást, akiknek megvásároltam műveit. Bár sokan korszerűtlennek tarthatnak, de a művészetekben nem vagyok híve az izmusoknak, sem pedig az avantgardnak, bár ezek közül is kivételt tesztek, ha a mű mondanivalójával képes rám hatást gyakorolni.

– Van-e a mai viszonyok között életünkben jelentősége a művészeteknek? Erdemes-e terjeszteni, propagálni, tapasztalataid szerint pl. itt a vállalatnál van-e igénye az embereknek a képzőművészetre? Kérdezem ezt azért is, mivel tudom, hogy itt a vállalatnál festők, grafikusok műveiből rendeztetek kiállítást.

– Az a véleményem, hogy ma az embereknek nagyobb szükségük van a művészetre, mint bármikor. A vallás mellett talán az egyetlen, ami oldhatja a bennük levő feszültséget, csillapíthatja az elkeseredést, reményeket ébreszthet bennük, hogy sikerül felülkerekedni a kilátástalannak látszó helyzeteken. Ha az anyagiak miatt megvásárolni sokan nem is tudják a képzőművészeti alkotásokat, legalább kiállításokon találkozhatnak azokkal a művekkel, amelyeket az ő szorongásaikat átélő művészek alkotnak.

– És a vállalatnak megéri, hogy egy ilyen kis egyesületet támogasson? Van ebből a támogatásból haszna a vállalatnak? Megtérül a kultúrára fordított pénz, és ha igen, hogyan?

– Ha gyakorlati haszonra gondolsz, akkor az a válaszom, hogy forintban kifejezhető haszon valószínűleg nincsen, de

B.J.E.K.! SZÁSZ SÁNDOR ÉS MÁRA

Fery Antal X₂

az mégiscsak haszon a vállalatnak, hogy a *Kisgrafika* is elviszi hírünket a világba, és ez is fontos.

A kultúra hasznát nem lehet és nem is szabad forintban mérni, a kultúra haszna a társadalomban érezhető, az emberek magatartásában. Ezért hiszem, hogy a kultúrára fordított pénz mindenképpen megtérül.

– Szeretném tudni, hogy vélekedésedet osztják-e a munkatársaid, ezért szeretnék itt a vállalatnál még valakinek kérdést feltenni.

– Kovács Endre műszaki igazgató urat kérdezem, hogy érdeklődik-e a művészetek iránt és helyesli-e, hogy a vállalatuk támogatja a művészet propagandáját, a művelődést?

– Ami a művészetekhez való kapcsolatomat illeti, arról annyit mondhatok, hogy gimnáziumban zenével, rajzolásal is foglalkoztam, így közel kerültem a művészetekhez. Ma már csak az érdeklődésemet őriztem meg. A támogatást én is helyeslem és szükségesnek tartom, mert a művészetekre a jövőben is szükség van.

– Kedves Sándor, mint egyesületi életünk ismerője, mit mondanál útravalóként tagjainknak?

– Tulajdonképpen a KBK-nak arra a régi és folyamatos hiányára utalok, hogy egyre kevesebb ember van, aki szívvel lélekkel együttműködik az egyesülettel. A többiek csak időszakosan folynak bele a munkába, ezért olyan hullámmódon tűnik az egyesületi élet. A cél megérdemelné, hogy többen segítsék a megvalósítását, mert az már nem anyagi segítség volna. Remélem, jönnek majd lelkes tagok is. Ez ugyan kritika, de jószándékú.

– Köszönöm a beszélgetést, és a megérdemelt kritikát is. Viszontlátásra!

Vida Klára

BEMUTATKOZIK: XANTUS GÉZA

vívódó ember lelkiállapotát akarom kifejezni. Rajzolom a természet motívumait, ihletnek a népi kultúrák különböző elemei.

Műveimmel egy olyan lelkületet szeretnék teremteni, amely által közelebb kerülhetünk Istenhez.

Címem: 1144 Budapest, Vezér u. 47. 9. em. 92. Tel.: 1843-494

Alkotóvá nevelődésem műhelye a szűkebb szülőháza, Csíkszereda. Itt születtem 1958-ban. A csíki táj olyan életszemléletet adott, amelyet máshol és így nem lehetne megszerezni.

Mestereimnek Beczásy Antalt és Márkos Andrást valom. Képeim elkészítéséhez többnyire a ceruzarajz, a rézkarc, az aquatinta és a szerigráfia eljárásokat használom. Grafikáimban a gondolkodó, a cselekvő, az elmúlással

BEMUTATKOZIK: RITZ TIBOR

Marosvásárhelyen születtem 1962-ben. Már gyermekkoromban szívesen és rendszeresen rajzolgattam, számomra a rajzolás mindig olyan önkéntelen és természetes dolog volt, mint a lélegzés. Érettségi után, mivel nem vettem részt a „Megéneklünk Románia” országos fesztiválon, még a főiskolai jelentkezési lapomat sem fogadták el. Lakatosként egy bútorgyárban dolgoztam. Szabad időmben először konstruktivista domborműveket készítettem különféle anyagokból, majd rátértem a dróthajlítársra. Az így kialakított alkotásaimból volt az első egyéni kiállításom 1984-ben. Közben elvégeztem a vásárhelyi Képzőművészeti Iskola (Magyarországon kb. a szabadegyetemhez hasonlíthatjuk ezt a képzési formát) négy éves tanfolyamát, grafikai szakon. Ezt követően ismerkedtem meg Semseyéknél az ex librisrel, s kaptam kedvet készítésükre, gyűjtésükre. Mintegy 80 ex librist készítettem, munkáimat több helyen is bemutatták már. Vásárhelyen *Bútor az ex librisen* címmel rendeztem egy országos kisgrafikai pályázatot is. (A cenzúra éppen az első díjas munkát nem engedte bemutatni, így nem jelenhetett meg a kiállítási katalógus sem.) A forradalom után beválasztottak a vállalati, majd a városi tanácsba is. A véres vásárhelyi események után lemondtam ezekről a megbízásaimról, s második gyermekemmel terhes feleségemmel átjöttünk Magyarországra. Azóta itt élek, dolgozom.

Címem: 2113 Erdőkertes, Szőlősor u. 97.

TON DE BROUWER

NUENEN • 1986
DOCUMENTATIE-CENTRUM

ÉVFORDULÓK – KÖSZÖNTŐK

A KBK alapító tagjainak egyikét, SZENTESI FLÓRIÁNT köszöntjük 80 éves születésnapján. Kezdetől fogva igen aktívan vett részt körünk életében. Már a hatvanas években rendezett kiállításokat Pécsen, erről tanúskodik pl. a Janus Pannonius Múzeum kiadásában 1965-ben megjelent kiállítási katalógus is. Amíg egészsége megengedte, részt vett a Nemzetközi Exlibris Kongresszusokon is. Nyár elején Várkonyi Károly köszöntésekor a FÉSZEK Klub-beli kiállításra is felutazott, bizonyítva, hogy a KBK hűséges tagja és barátja mindannyiunknak. Gyűjteményének nívós, főleg „rezes” lapjai és a régi ex librisei megérdemelnének egy rész-

letesebb ismertetést. – Erőt, egészséget és még további szép lapokat (napokat) kívánunk Flóris barátunknak.

*

Még egy nagy gyűjtőnk töltötte be a 80. évet: KRIER RUDI barátunk, aki évekig dolgozott a szegedi csoport titkáráként. Azt, hogy fiatal maradt és vállalja a fáradságot ma is, mutatja, hogy nemcsak a Várkonyi-kiállítások utazott fel Pestre, de eljött ősszel is, amikor a Lippóczyak egymással és a grafikabarátokkal találkoztak. Ígéretét kaptuk, hogy többször is fel fog ruccanni Pestre, amikor a KBK-nak fontosabb programja lesz. – Az ígéret betartásához és a további gyűjtéshez sok erőt és egészséget kívánunk.

*

VARGA MÁTYÁS is 80 éves lett. Amikor köszöntjük őt születése napján, nemcsak a kiváló művészre, díszlettervezőre, grafikusra stb. gondolunk, hanem a KBK volt elnökére is. – Sajnáljuk, hogy majdnem állandó szegedi tartózkodása miatt nem vesz részt Körünk életében, ám hogy velünk érez és szeret bennünket, bizonyította a szegedi találkozó alkalmával. Feleségével együtt velünk volt és gyönyörű múzeumában mindannyiunkat szeretettel fogadott rajzai, festményei, díszlettervei, grafikái és kerámiai bemutatásakor. „Matyi bácsi”, nagyon sajnáljuk, hogy a kisgrafikához hűtlen lettél. – Erőt, egészséget kívánunk további szép műveid elkészítéséhez.

*

Művésztagunk, M. MAKKAI PIROSKA is idén ünnepelte 80. születésnapját. Mi is vele ünnepelünk és a lehető legjobbakat kívánjuk. Munkásságából – az évforduló kapcsán is – a Kisgrafika következő számában olvashatnak majd az olvasóink.

Sné Ila

HÍREK

**VINCENT
VAN
GOGH
1853-1890**

**EX LIBRIS
ALMA PETZ**

Világraszóló eseményekkel emlékeztek meg 1990 nyarán Hollandiában VINCENT VAN GOGH halálának 100. évfordulójáról. Az amszterdami, róla elnevezett múzeumban kiállították mindazokat a festményeket, melyeket maga az alkotó is a legsikerültebbnek tartott. Rajzainak mintegy 250 darabos gyűjteményét az otterlói múzeum mutatta be. Ez alkalommal levetítették mindazokat a filmeket, szám szerint mintegy hetvenötöt, melyek Van Gogh életéhez, művészetéhez kapcsolódnak. Az amszterdami botanikus kertben összegyűjtve láthatók voltak mindazok a virágok, melyeket a művész csendéletéin megfestett. Nuenen város Van Gogh Dokumentációs Központja kiállította a festő emlékére készült érmekeket. Ezek között szép számmal szerepeltek magyar művészek alkotásai is.

Az évfordulóra emlékezésül bemutatjuk *Alma Petz* osztrák gyűjtő legújabb ex librisét, a Németországban élő *Sós Zsigmond* alkotását.

Van Gogh halálának 100. évfordulójáról a Magyar Nemzeti Galéria Baráti Köre is megemlékezett. A Galéria előadótermében *dr. Soós Imre* tartott vetített képes előadást Van Gogh művészetéről, majd a nagyszámú hallgatóság megtekintette az előadó gyűjteményéből rendezett dokumentumkiállítást. Ezen látható volt a művészről szóló könyvtárcsi irodalomból néhány ritka tanulmány, könyv és katalógus. Kiállításra kerültek a magyar művészek Van Gogh-érmei és a festő emlékére készült néhány külföldi és magyar ex libris is, köztük *Stettner Béla*, *Fery Antal* és *König Róbert* alkotásai.

MARCALI KISS JÓZSEF festményeiből és grafikáiból

nagyszabású kiállítást rendezett a budapesti Metró Klubban, az Igazság című lap Baráti Társasága. A főként festményeket bemutató, igen színvonalas tárlatot a lap felelős szerkesztője, *Vészi János* nyitotta meg a nagy számban megjelent közönség előtt.

„Az 1989. év legszebb bélyege” cím és az azzal járó herendi porcelánserleg odaítélése a bélyeggyűjtők szövazatai alapján a közelmúltban megtörtént. A legtöbb szövazatot kapta az aradi vértanúk emlékére készült bélyegblokk, melynek alkotója *Kékesi László* grafikus, a KBK művésztagja. A sikerhez őszinte örömmel gratulálunk!

Hervai Katalinnak sikeres kiállítása nyílt a Szegedi Orvostudományi Egyetem oktatási központjában. A tárlat megrendezését egyesületünk helyi csoportja kezdeményezte.

KRONACH-ban 1990 nyarán rendezték meg az 1913-ban született *Bohumil Krátky* cseh grafikus gyűjteményes kiállítását. A rendező *Herbert Schwarz* által összeállított, 18 oldalas katalógus a művész 403, főként rézkarc és litográfia technikával készült ex librisének adatait tartalmazza. Az alkotásjegyzékben magyar gyűjtők nevét is felfedeztük: *Dalmay Árpád* és *Lippóczy Miklós dr.* a művész egy-egy könyomatú lapjának tulajdonosaként szerepel.

Húsz évvel ezelőtt, 1970. novemberében folyt le Budapesten a XIII. Nemzetközi Exlibris Kongresszus, melynek sikere évekre megalapozta a magyar exlibris-művészek és gyűjtők nemzetközi tekintélyét. A nagyszerű találkozó eseményeit most elevenítjük fel, hiszen arról a KISGRAFIKA ÉRTESÍTŐ 1970. évi decemberi száma részletesen beszámolt. A kongresszus rendezői közül azóta, sajnos sokan el távoztak közülünk. Így most kegyelettel idézzük fel *Stettner Béla*, *Réthy István, dr. Semsey Andor, Bordás Ferenc, Reisinger Jenő, dr. Béley Pál* emlékét.

A Budapesti Művészetbarátok Egyesületének november 28-i összejövetelén *dr. Kollmann J. György*, a találkozó egykori résztvevője emlékezett meg erről az eseményről s ekkor a gyűjteményében levő ex libriseket is bemutatta a nagyszámú hallgatóságunknak. Köszönjük!

Szomorúan értesültünk arról, hogy 1990. okt. 30-án 89 éves korában elhunyt *Varsányi Pál* grafikusművész. Körünk tagjáról a Kisgrafika következő számában emlékezünk meg.

Megrendülten fogadtuk a szomorú hírt: 57 éves korában, 1990. nov. 5-én elhunyt *Sárai Szabó Gáborné* gyűjtőtársunk. Nemcsak gyűjtötte a grafikát és az egyéb műtárgyakat, hanem gyűjteményéből színvonalas kiállításokat is rendezett. Jelentős anyagot gyűjtött össze az erdélyi grafikusművészekről, festőktől. Emlékét megőrizzük.

A hazai sajtóban is örömmel olvastuk a hírt, hogy *Király Zoltán* költő szerzői estjét a szófiai Szlavianszka kultúrházban nagy sikerrel rendezte meg a bolgár írószövetség. A november 23-i rendezvényre megkaptuk a meghívót, elmenni – sajnos – nem tudtunk: így hát e lap hasábjain gratulálunk gyűjtőtársunknak, munkatársunknak, s várjuk újabb, a bolgár exlibris-művészetéről is tudósító írásait.

SZEMLE

Kazinczy Gábor grafikáinak brassói kiállításáról számol be Gábor Dénes, a *Brassói Lapok* 1990. április 13-i számában. A cikket két illusztráció kíséri.

Gábor Dénes, kolozsvári gyűjtőtársunk a romániai magyar földművesek *Falvak Népe* című hetilapjában két érdekes cikket publikált. A *Könyvjegy-okumenizmus* című egy katolikus pap, egy református és egy unitárius lelkész részére készített három ex librist mutat be, hangsúlyozva azt, hogy ezeket a grafikákat „az Erdélyre oly igen jellemző vallási türelem jelképeinek is tekinthetjük.” A másik cikk *Feszt László*-nak két – szintén egyházi témájú, Jézust a szőlővel ábrázoló – ex librisét mutatja be.

A finn exlibris-gyűjtők lapja, az *Exlibris Uutiset* 1990. április 15-i száma beszámol arról, hogy Pekka V. Virtanea, a finn gyűjtők elnöke magyarországi hivatalos útján meglátogatta a Semsey-gyűjteményt, s a családdal való ismerkedés közben átnézte a hazai gyűjtők részére készült lapokat. Az újság közli Semseyné fényképét is.

Szeged Megyei Város Tanácsa ez év májusában díszpolgárrá avatta Buday György grafikusművészt és Varga Mátyás díszlettervezőt. A díszpolgári címek indoklását teljes terjedelemben olvashatjuk a *Szeged* című folyóirat idei 10–11. számában. A lap *Kritikák tükrében. Buday György fametsző művészetéről* címmel – Lengyel András összeállításában – érdekes válogatást közöl a Budayról megjelent régebbi és újabb írásokból.

Pécsi gyűjtőtársaink tájékoztatója, a KALLIGRÁFIA, szeptemberi különszámában arról ad hírt, hogy a 40. Bányásznap alkalmából a Bányai Dolgozók Szakszervezete nívódíjat adományozott Kovács Józsefnek, a pécsi KBK művészeti vezetőjének. Azonos indoklással: „A bányász hagyományok terén végzett kiemelkedő művészeti munkájáért” ugyancsak nívódíjat kapott a Pécsi Kisgrafikabarátok Köre is. A kitüntető díjakhoz őszinte örömmel gratulálunk! Mivel Kovács József gyűjtőtárs személye elválaszthatatlan a pécsi KBK tevékenységétől, a kétszeres nívódíj személyének, évtizedes szervező munkájának méltó elismerése volt.

Nincs ugyan semmiféle magyar vonatkozása mégis meg kell említenünk a Svéd Exlibris-egyesületnek 1987–90-es

évekről kiadott évkönyvét, mely a közelmúltban érkezett titkárunk címére. A kézikönyv nagyságú, 86 oldalas kiadvány mindössze 250 példányban észült, közülük 200-at sorszámmal is elláttak. A *Bo Bernald* szerkesztette kötet számtalan fekete-fehér illusztrációt tartalmaz; a többszínű metszeteket néhány beragasztott ex libris képviseli. Napjaink ex libriseinek gyenge oldala a szöveg: nehezen olvashatók vagy a képbe nem illenek a betűk. (Tisztelet a kivételnek!) Ezért az ex libris megrendelői és alkotói számára hasznos lehet a kötetnek az a tanulmánya, mely a történelem során kialakult betűtípusokat mutatja be az ókortól kezdve a szecesszióig át a modern korig.

A belga GRAPHIA című folyóirat most megjelent 109. számában folytatja a tematikus ex librisek ismertetését. Jan Yperman cikke a közlekedési eszközöket ábrázoló könyvjegyeket foglalja össze, s ennek első részében – mintegy tartalmi összefoglalásként – közli Nagy László Lázár két olyan ex librisét (Op. 333. és 375.), melyeken a járművek egész sora látszik a postakocsitól és a kerékpártól a távolsági autóbuszig. A továbbiakban a szerző felvonultatja a lovaskocsit ábrázoló könyvjegyeket. Ezek sorában bemutatja Drahos Istvánnak azt a humoros fametszetét is, mely a KBK első titkára, Réthy István részére készült, s amelyen maga a titkár vonszolja a gyűjtőkkel zsúfolt kocsit. A gépkocsi ábrázolások sorában is találunk magyar vonatkozást: Várkonyi Károly Karl Benz-nek állít emléket a dr. Krier Rudolf részére készített autós lapon. A szerző a cikk folytatásaként a hajókat ábrázoló ex librisek bemutatását ígéri.

A Linzben élő Alma Petz osztrák gyűjtő ismét eljuttatta hozzánk a SOUVEREIN holland antikvárium legújabb, 1990 júniusában kiadott árjegyzékét. Az 1695 tételt felsoroló kiadványban ex libriseken kívül grafikai szakkönyveket, mappákat, ritka, bibliofil kiadványokat talál az érdeklődő. Bennünket főként az érdekelt, kik azok a magyar művészek, akiknek művei ebben a tekintélyes ajánlatban szerepelnek. Íme a névsor: Bordás, Divéky, Drahos, Gara, Menyhárt, Nagy Árpád, Vadász és Zichy Mihály. A bibliofil könyvek között Divéky József és Szász Endre egy-egy illusztrált kötetét találjuk. A londoni Victoria and Albert Museum 1937-ben rendezett magyar grafikai kiállításának katalógusa 10 holland forintot áron szerepel a kiadványban.

Dr. S. I.

TÁJÉKOZTATÓ

A Duna menti országok városaiban rendezendő I. Nemzetközi Kisgrafikai Találkozó (Pécs–Mohács) programja

Tisztelt exlibris-művészek, -gyűjtők és -barátok!

Korábbi tájékoztatásunk után részletesen közöljük az 1991. április 20–21-én Pécssett tartandó találkozónak programját és költségeit.

20-án
8.00 órától
9.30 órakor
14.00 órakor
20.00 órakor
21-én
9.00 órakor

gyülekező a Pannonia Szálló portáján. (Jelentkezés, anyagok átvétele stb.)
köszöntjük a résztvevőket a szálló különtermében. A köszöntő után a közeli kisgalériában exlibris-kiállítás megnyitása. Ezt követően ismerkedés, exlibris-csere, ebédszünet.
a város nevezetességeinek, múzeumainak megtekintése.
Szekcióülés a Lenau-házban.
ünnepi vacsora a szálló éttermében.

indulás autóbusszal Mohácsra.
Az emlékpark megtekintése, városnézés, Duna-parti séta, majd hajóval utazás Dunaszekcsőre, ott közös ebéd. Ebéd után a résztvevők elbúcsúztatása és visszatérés Pécsre.

Részvételi díj:

Résztevőnként	130, kísézőnek	95 DEM
vagy résztvevőként	915, kísézőnek	640 ATS
vagy résztvevőnként	135, kísézőnek	95 Leva
vagy résztvevőnként	1300, kísézőnek	910 Lej

hazaiaknak résztvevőnként 2200, kísézőnek 1500 Ft

(Jugoszláviából érkező vendégeink DEM-ben vagy Ft-ban fizethetnek.)

A részvételi díj magába foglalja:

- az első nap ünnepi vacsoráját, múzeumi belépőket,
- a második nap utazási költségeit Mohácsra, Dunaszekcsőre, az ebéd, a múzeumi belépők árát,
- egy db kongresszusi mappát (kisézők mappát nem kapnak).

A részvételi díj előre befizetendő:

Forintban: OTP Bm. Igazgatósága,
Pécs 249-98006-007701-9 KBK csekkszámára
Valutában: OTP-fiók B. 042917 Pécs KBK

Az érdeklődőket szívesen tájékoztatjuk a jelentkezési lapon említett egyéb szálláslehetőségekről is. Kovács József, KBK titkár, H-7622 Pécs, Móricz Zs. ktr. 3.

HIVATALOS KÖZLEMÉNY

Mint korábban, a *Kisgrafika* jelenleg is tagi illetmény, tehát nem előfizetés útján terjesztjük, ezért számlát adni sem áll módunkban. Kérjük a fentieket tudomásulvenni, és a befizetéseket tagdíjként könyvelni, ezért a jövőben is csupán befizetési lapot küldünk.

Felhívom a t. Tagok figyelmét, hogy a jövő évtől azon tagoknak, akik csak felhívásra fizetik be a tagdíjat, 50 Ft pótdíjat számolunk fel a költségekre.

Dr. Vida Klára
üzvezető titkár

Hibajavítás: a 3 számban 14. oldalon tördelési hiba folytán a grafikák aláírásai felcserélődtek, szíves elnézést.

A *Kisgrafika* legközelebb 1991. márciusában jelenik meg.

Tagnévsor folytatása:

Barta Sándor	6723 Szeged, Felsőváros 206/b
Dr. Horváth Hilda	2040 Budaörs Víg u. 34.
Iparművészeti Múzeum	1091 Budapest, Üllői út 33-37.
Jakobey Anikó	6720 Szeged, Dugonics tér 11.
Jókai Könyvtár	8500 Pápa, Várkastély
Olle Holden	S-12653 Hägersten, Junkergatan 37.
Vertel József	1021 Budapest, Tizedes u. 3.
Vörös Vilmosné	1117 Budapest, Fehérvári út 33/b
Ritz Tibor	2113 Erdkertes, Szőlősor utca 97.
Baranya Megyei Könyvtár	7601. Pécs, Pf. 100.
Berzsenyi D. Megyei Könyvtár	9700. Szombathely Pf. 113.
Déri Múzeum	4026. Debrecen, Déri tér
Dr. Jilek Zsuzsa	8500. Pápa, Dózsa Gy. u. 30.
József Attila Megyei Könyvtár	2800. Tatabánya, Pf. 136.
Vitó Zoltán	1041. Budapest, Táncsics u. 19.
Zempléni Múzeum	3900. Szerencs, Rákóczi Várkastély

*Minden Tagtársunknak
Kellemes Karácsonyi Ünnepeket
és Boldog Újévet kívánunk!*

RÉSUMÉ

Dans l'article premier *István Lenkey* fait connaître les événements et publications du 23ème Congrès de Mönchengladbach. *Dénes Gábor* écrit sur l'exposition d'ex libris organisée à Sepsiszentgyörgy, à l'occasion du 300ème anniversaire de l'écrivain hongrois Kelemen Mikes. On lit sur l'exposition de Lajos Palásthy. Le célèbre collectionneur a exposé sa collection des gravures de Noël. Pareillement *Imre Soós* écrit sur l'ex-

position de *Kalasznikov* organisé à Kronach par *Herbert Schwarz*. Nous publions la partie 9 de l'essai de *Mme Hilda Horváth*. Elle écrit sur les petites gravures érotiques. *Mme Klára Vida* fait un interview avec *Sándor Szász*. Le directeur de notre sponsor-entreprise parle sur les questions de la culture.

On lit des nouvelles de la vie d'ex libris. Nous mentionnons les articles des revues étrangères traitants l'activité des artistes hongrois. Nous faisons connaître quelques publications récentes.

Xantus Géza C3

Le nom officiel et adresse de notre société:

„KBK” Grafikagyűjtő és

MűvelődésiEgyesület

1027 Budapest, Frankel Leó út 12. II. 19.

Nous prions nos lecteur étrangers,

veuillez expédier ses envois

sur l'adresse suivante:

Dr. VIDA KLÁRA

H-1027 Budapest

Frankel Leó út 12.

1791-
1860

B.Ű.É.K.! 1991
DR. VIDA KLÁRA

AZ ÚJSÁG SPONZORA – OUR SPONZOR

Vállalatunk több, mint 25 éves tapasztalattal rendelkezik a legkülönbözőbb áruk tárolásában, kezelésében és szállításában.

Feladatainkat az ország hét különböző vidékén telepített nagy befogadóképességű közraktárunkban kiváló infrastruktúra biztosításával üzemszerű körülmények között látjuk el. Minden közraktárunkban közúti és vasúti összeköttetéssel, Győr és Baja térségében kikötővel rendelkezünk. Korszerű anyagmozgató gépekkel biztonságosan sérülésmentesen és szakszerűen rakodunk, biztosítva ezzel a csomagolás és az áru védelmét.

Célunk, hogy ügyfeleink igényeit a legmagasabb színvonalon elégítsük ki. Meggyőződésünk, hogy munkája gazdaságos megszervezéséhez nélkülözhetetlen partnerei leszünk.

az áruk mozgatása,
az áru biztonságos és szakszerű tárolása
(fedett és szabadtéri tárolóhelyeken)
áruküldemények kiváltása, feladása,
a továbbfuvarozáshoz szükséges fuvarozó eszköz megrendelése
fuvarozó eszköz esetenkénti soronkívüli biztosítása
nemzetközi fuvarozási és szállítmányozási tevékenység
vám és egyéb hatósági vizsgálatoknál szükséges közreműködés
az áru átcsomagolása, jelölése külön kívánság szerint jegyzőkönyvek, konzignációk, fuvarlevelek, kimutatások készítése
konténertárolás (depo szolgáltatás)
konténerek rakodása és közúti szállítása
konténerek javítása
közraktári jegy kiállítás
egyéb szolgáltatások elvégzése

ÁTI KÖZRAKTÁROZÁSI VÁLLALAT

Budapest, VII., Wesselényi u. 4.
H-1368 Bp. Pf.: 215 _____
Telefon: 1422-796 _____
Telex: 22-6528 _____

Our company has got a more than a 25-year-experience in warehousing, manipulation and transport of the widest range of goods. There are seven warehouses of big capacity, with excellent infrastructure in Hungary in which the proper conditions are given. Each warehouse is accessible in road traffic and by rail, two of them—at Győr and Baja—even by water. Up-to-date handling equipment makes professional, safe loading possible, thus protecting both goods and packaging from any damage.

Our aim is to meet our partners' requirements on the highest level. We are convinced you can't get along without us when economically organizing your job

handling of goods
safe and professional
warehousing of goods
(in roofed area and open-air)
clearance and dispatch of consignments,
ordering of transport vehicles being
necessary to forwarding
request
transport and forwarding in international
relations
assistance with customs clearance and other
controls of authorities
re-packing and marking of goods on special request
making damage reports, statements, drawing up packing lists
and freight bills
warehousing of containers (depot service)
loading and transport of containers in road traffic
repairs of containers
issue of warehouse warrant
and other services.